

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРІЯ, МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ

За сучасних умов господарювання підприємства є повністю економічно самостійними, незалежно визначаючи власну економічну політику, порядок формування портфелю замовлень, організацію виробництва і збуту продукції, та несуть відповідальність за результати своєї діяльності. Становлення і розвиток вітчизняного підприємництва характеризується відсутністю належного захисту підприємницької діяльності з боку держави, недосконалістю правового регулювання взаємовідносин у сфері безпеки бізнесу. На сьогодні, підприємство як первинна ланка національного господарства змушене адаптуватися до умов політичної та соціально-економічної нестабільності і знаходити адекватні рішення найскладніших проблем і шляхів зниження загроз своєму функціонуванню. Такі тенденції актуалізують проблему підвищення економічної безпеки бізнесу в сучасних умовах [1-4].

В кінці ХХ ст. завдання забезпечення економічної безпеки підприємств пов'язувалось в першу чергу із захистом інформації, зокрема, комерційної таємниці бізнес-структур. Надалі посилення конкуренції, наростання кризових явищ в економіці країни, зміна економічних функцій держави, яка перестала виступати в ролі головного інвестора і споживача продукції, змусили набагато ширше розглядати проблему економічної безпеки підприємств, рівень якої став обумовлюватись сукупним впливом багатьох деструктивних чинників, джерела яких знаходяться у зовнішньому середовищі підприємства [3; 5]. Разом з тим, зовнішній підхід розкриває лише один із аспектів забезпечення економічної безпеки, оскільки не враховує впливу загроз, які формуються всередині підприємства. Певною мірою даний недолік усувається при використанні ресурсно-функціонального підходу до визначення економічної безпеки підприємства, який трактує дану категорію як «стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування підприємства» [6].

Сучасні дослідження суті поняття «економічна безпека підприємства» характеризуються намаганням авторів об'єднати розглянуті підходи, що полягає у віднесенні до зовнішніх загроз протиправної діяльності кримінальних структур, конкурентів, фірм і фізичних осіб, що займаються промисловим шпигунством або шахрайством, раніше звільнених співробітників підприємства, корумпованих елементів з представників правоохоронних органів і органів контролю, а до внутрішніх - дії співробітників підприємства, що суперечать інтересам його комерційної діяльності, наслідком яких можуть бути нанесення економічного збитку компанії, витік або втрата інформаційних ресурсів, виникнення проблем у взаємостосунках з реальними і потенційними партнерами, конфліктних ситуацій з конкурентами, правоохоронними органами і органами контролю тощо [5; 7].

Отже, економічна безпека підприємства – це здатність суб'єкта господарювання запобігати, послаблювати або захищатись від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз з врахуванням усіх можливих небезпек і ризиків [1; 8].

Головним завданням системи управління економічною безпекою підприємства є передбачення і випередження можливих загроз, що призводять до кризового стану, а також проведення антикризового управління; мінімізація зовнішніх і внутрішніх загроз втрати фінансових, матеріальних, інформаційних, кадрових ресурсів суб'єкту підприємництва на основі розробленого комплексу заходів економіко-правового і організаційного характеру. Найбільше значення у справі забезпечення економічної безпеки підприємництва мають первинні економіко-правові та організаційні заходи, що забезпечують основу системи безпеки, на відміну від вторинних - технічних, фізичних тощо. У процесі досягнення поставленої мети фірма вирішує конкретні завдання, які об'єднують усі напрями

забезпечення її економічної безпеки, а саме: прогнозування можливих загроз; організація діяльності із запобігання можливим загрозам; виявлення, аналіз і оцінювання виниклих реальних загроз економічній безпеці; ухвалення рішень і організація діяльності з реагування на загрози; постійне вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки підприємництва [8].

Одним із методів підвищення економічної безпеки виробничої діяльності є створення на підприємстві власної системи безпеки, до основних елементів якої належать: 1) захист комерційної таємниці і конфіденційної інформації; 2) комп'ютерна безпека; 3) внутрішня безпека; 4) безпека будівель і споруд; 5) фізична безпека; 6) технічна безпека; 7) безпека зв'язку; 8) безпека перевезень вантажів і осіб; 9) екологічна безпека; 10) конкурентна розвідка тощо [5].

Ще одним ефективним методом підвищення економічної безпеки підприємства є його адаптація до факторів впливу зовнішнього середовища через підвищення ефективності використання ресурсів, забезпечення балансу інтересів із суб'єктами зовнішнього середовища, зміцнення або збереження його ринкових позицій для забезпечення конкурентоздатності продукції. Сукупність адаптивних заходів може включати адаптацію підприємства до нововведень; адаптацію до зміни кон'юнктури ринку; адаптацію до зміни соціально-культурних умов; адаптацію до нових політико-правових умов [8].

Провідним методом підвищення економічної безпеки на підприємстві може стати застосування спеціальних заходів, що включають перевірку платоспроможності клієнтів, фінансового стану та виробничих можливостей контрагентів; моніторинг кон'юнктури ринку, поведінки конкурентів; облік наявності, руху та експлуатації матеріальних цінностей; визначення порядку доступу до фінансових ресурсів підприємства, їх формування та використання; виявлення та попередження незаконного використання коштів, спроб втягування суб'єктів підприємництва в незаконну фінансову діяльність; охорону матеріальних цінностей; встановлення спеціального режиму використання в процесі виробництва об'єктів інтелектуальної власності; мотивація персоналу до виконання встановленого режиму економічної безпеки, стимулювання за проявлену ініціативу при забезпеченні економічної безпеки; проведення службових розслідувань за фактами крадіжок, зловживання службовим становищем тощо [2].

Як висновок, слід зазначити, що економічна безпека суб'єктів підприємництва є невід'ємною складовою їх діяльності на будь-якому ринку і в будь-якій галузі економіки, важливою умовою і запорукою успіху в бізнесі.

Список літератури:

1. Міщенко С. П. Концептуальні аспекти економічної безпеки підприємств у ринковій економіці / С. П. Міщенко // Маркетинг і менеджмент інновацій . - 2011. - № 2. - С. 190-195.
2. Зубок М. І. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: навчальний посібник / М. І. Зубок, В.С. Рубцов, С. М. Яременко, В.Г. Гусаров. – К.: , 2012 – 226 с.
3. Череп А. В. Концептуальні засади економічної безпеки підприємств / А. В. Череп, І.О. Лубенець // Вісник запорізького національного університету. Економічні науки. – 2010. - №1 (5) – С. 62-66.
4. Линник О. І. Стратегія економічної безпеки підприємства як фактор зменшення впливу зовнішніх та внутрішніх загроз / О. І. Линник, Н. В. Артеменко // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва . - 2013. - № 67. - С. 159-169.
5. Кузьомко В.М. Аналіз наукових підходів до дослідження економічної безпеки підприємства / В.М. Кузьомко // Економіка підприємства: теорія та практика : зб. мат. III Міжнар. наук.-практ. конф. 21 жовтня 2010 р. – К. : КНЕУ, 2010. – С. 156-158.
6. Экономическая и национальная безопасность: [учебник] / [под ред. д.э.н., проф. Л. П. Гончаренко. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2008. – С. 334.
7. Лянной Г. Система экономической безопасности предприятия / Г.Лянной // BOS – журнал о личной и коммерческой безопасности. – 2006. – №7. – С. 16-19.
8. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства [Текст] : навч. посіб. / Отенко І. П., Іващенко Г. А., Воронков Д. К. / Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2012. – 251 с.